

OBSAH:

I.

Dějiny Žďáru od nejstarších dob až po založení kláštera Žďárského r. 1253, str. 1—25.

	strana
Pomezní les. — Stezka Libicko-Žďárská	3
Libická nazývá se od městyse Libice. Nejstarší zmínka o ní v listině z r. 1144 (?). Ve 12. století pozbývá důležitosti. Vznik cesty Haberské přes Bohdalov	4
Založení Žďáru při cestě Libicko-Žďárské kovkopy. — Rudy v Českomor. pohoří dobývají se od pradáv- ných dob	7
Ve hvozdu pomezním zakládány osady, neboť dle svě- dectví Jindřicha Heimburského sv. Vojtěch žďárský kostelíček vysvětil	8
Kníže Soběslav daruje újezd kostelu Olomouckému, později jest jeho držitelem Jan z Polné, předek moc- ného rodu Janoviců	13
Založení kláštera cisterciáckého. Jan daruje les Něm. rytířům	14
Osecká listina. — Jan koupil ves Žďár	17
Smrt Jana z Polné. — Přibislav z Křížanova a jeho rod	18
Zet Přibislavův, Boček z Obřan a jeho rod	19, 20
Na prosbu Bočkovu opat Perchtold z Pomuku poslal mnichy, kteří r. 1252 sestoupili se v první konvent	20
Dary Bočkovy a jeho manželky klášteru. Potvrzení. — — Místo a stavba kláštera	23
Původní klášter nacházel se v místech nynějšího Bran- ského rybníka. — Mniši prvního konventu. — Vy- svěcení kláštera	24, 25

II.

Dějiny Žďárské od založení kláštera až do vymření po meči zakladatelského rodu Obřanského r. 1312, str. 29—56.

Etymologie slova Žďár	29, 30
Hospodářství žďárové — jména pro Žďár. — Stavba	

kamenného kláštera. — Smrt Bočkova 1255, jenž v závěti odkázal klášteru své jmění. — Rozsah statků klášterských. — Krajina mezi Žďárem a V. Městcem ve XIII. stol. osazena	33
Vdova po Bočkovi, Eufemie, usazuje se ve Žďáře a bydlí se svou matkou Sibyllou střídavě ve Žďáře a v Křížanově. — Dary klášteru. Sibylla odkázala mu celé jmění, taktéž Eufemie, která 1279 zemřela. Dcera Anežka provdala se za Hruta a sestra Eliška za Smila z Lichtenburka, příznivce kláštera	36
Smil daroval klášteru desátky ze stříbrných dolův a některé vsi	37—38
Opati kláštera: 1. Fridrich z Pomuku, za něhož podnikatel Ditwin vystavěl městys nedaleko kláštera	38
Zakládání »lhot«	39
Městys dal opat Winrich strhnoiti; nalézal se asi na místě, kde je trať »na starém městě«	40
2. Konrád, 3. Wathelm, za něhož dostavěn dřevěný konvent. — Letopisec Jindřich přišel do Žďára, 4. Jindřich z Pomuku, 5. Winrich z Walsass, rádce Eufemie. — 1262 dokončena stavba »kamenného« kláštera. — Drahota. — Špitál u kláštera	40 43
Adelheida dala se v klášteře zazdíti. — Kronikář Jindřich uprchl. — Winrich povolán do Eborachu. — Dary Přemysla II	44
6. Opat Jan I., 7. Jan II. »Kaifáš«. — Smrt Přemysla II. 1278 a biskupa Bruna. — Pěstní právo — loupeživí rytíři	45—46
Hladomor 1282. — Jan III., osmý opat, po něm opět Jan Kaifáš, Adam ze Sedlce, devátý. — Klášter trpí nájezdy loupežníkův. Jan IV. z Pomuku, desátý, Arnold, jedenáctý opat. Gerhard a syn jeho Smil zemřeli	47
Jindřich navrátil se do kláštera. Mniši ve Žďáře. Letopis Žďárský	48—49
Nadání kláštera od Anežky, krále Václava, Gerharda z Obřan	50
Žďár městečkem. Osady vzniklé po založení kláštera	51—52
Spory s templářským řádem, se šlechticnými z Malovce, s klášterem Tišnovským, s bratry Heřm. a Čeňkem z Přibislavě o majetek	52—53
Nájezdy loupeživých rytířů. — Dar biskupa Theodoricha. — Založení špitálu ve Žďáře	54
Válka mezi Albrechtem a Václavem II. Řádění vojska císařského na Moravě a Čechách	55

III.

Dějiny městečka Žďáru od r. 1312 až po rozboření kláštera Žďárského Husity r. 1422, str. 57—81.

Jan Lucemburský nastoupil na trůn a zjednal pokoj; potvrdil klášteru privileje — též papež Jan XXI. Dar Jana z Meziříčí klášteru	59
Vzpoura šlechty proti králi. — Jindřich z Lipé a Jin- dřich z Lichtenburka potvrzují klášteru všecka na- dání. — Vymáhání velikých daní — klášter musil vydati všechny skvosty a schudl úplně	60
Rod Pernšteinský mnohými dary klášter před spust- nutím zachránil. Doly klášterské. — Další dary Jana z Meziříčí	61
Nepřátelé kláštera, zejména Štěpán, purkrabí Lichten- burský. Král Jan chrání kláštera	62
Karel markrabětem Moravským. — Dary Marie Ste- glové klášteru. — Kobylky r. 1338 ničí úrodu. — Utíkání poddaných. — Opat Václav I.	65
Spory kláštera s faráři v Hunkovicích a Običtově o desátek. Dary Budiše z Lichtenburka. — Rozkvět kláštera. Další dary pánů z Lichtenburka a Čenka	66
z Bítova. Smrt Jana Lucemburského. Karel IV. po- tvrzuje klášteru všecky královské milosti a osvobo- zuje klášter od berní. — Dar Jana z Tasova. Bratr Karlův Jan markrabětem	67
Nová příkoří od Chotěboře. Ochrancové kláštera. — Dary bratří z Meziříčí a Tasa ze Skuhrova. — Lou- peživí rytíři v Javorku, Dalečíně a Rabenšteině. Korunovace Karla IV. a dar jeho klášteru	71
Zima bez sněhu, léto velmi deštivé r. 1359. Válečné nepokoje r. 1362. — Vznik a osudy »Hammermühle«. Dar Zdeňka z Ronova	72—73
Spory s Jindřichem z Lipé o hranice. — Vpád krále Uherského na Moravu 1369. Smrt markraběte Jana 1375 a krále Karla 1378. Nástupce Václav IV.	74
Klášter koupil faru v Blučíně. — Nepokoje v Čechách a na Moravě. Nové spory o desátky	75
Uhři vyplnili Hammermühle, čímž způsobena klášteru . . .	76
značná škoda. Osady klášterské. Škůdcové kláštera. . . .	79
Spory, hmotná tíseň, odprodávání a pronajímání statků . .	80—81

Dějiny kláštera a městečka Žďáru od r. 1422 až po r. 1588, kdy bylo právo ochranné nad klášterem odstoupeno Karlem, vévodou Münsterberským, biskupu Olomouckému, str. 83—106.

Strana

Bouře husitské, smrt krále Václava IV., Sigmund pu- stoší statky českých pánů, zejména Viktorina z Po- děbrad	85
Klášter rozbořen. Opat Jan Dětrich žalostí nad tím zemřel	86
Vesnice rozbořené ve válkách husitských. Smrt Žižkova. Opat z nouze prodává vodu u Křídlovic a zastavuje zlatý kříž. Jiří Poděbradský slitoval se nad klá- šterem	87
Nazván proto »pravým štiftěrem a oprávcem« jeho. Činnost Jiřího na prospěch kláštera. Změny v dr- žení statků klášterských	88—90
Osady náležející klášteru r. 1483. Války Matyáše proti Jiřímu a o útrapách, které tím klášteru vzešly. Ře- holníci vypuzeni. Špatné hospodářství opata Linharta .	91—92
Rozbroje v Čechách a na Moravě po smrti Jiřího. Hla- domor r. 1480 a časté loupeže. Prodej rybníka Dárka a svob. rychtářství v Něm. Boru. 1481 úrodný rok. Vladislav II. sídlí v Třebíči. Další odprodeje statků klášterských 1482 — 1487	93—95
Odstoupení opata Linharta. Král Matyáš vrací klášteru skonfiskované statky. Změny v držbě r. 1482 — 1487 .	96—98
Smrt Matyáše Korvina 1490 a volba Vladislava II. za krále Uherského. Péče vévodů Münsterberských o klášter	99
Činnost opata Víta 1502—1520	100—101
Neúroda 1512 a 1513. Nový jarmark ve Žďáře. Smrt Vladislava II. 1516 a opata Víta. Po Vitovi následo- vali Jiří, po něm Ambrož. Spory s Janem Trčkou a Karlem Münsterberským	102—103
Báň ve Žďáře 1530. Války turecké a neúroda 1531 a 1532	104
Změny v držbě. Nástupce Ambrožův Václav III. Kon- sekrace konventního kostela 1556	105
Po Václavu III. zvolen Šimon, pak Jan X., Štěpán a Havel	106

Dějiny kláštera a městečka Žďáru od r. 1588 až po r. 1638, kdy opat Greifenfels získal opět kupem panství kláštera Žďárského (doba kardinála Dietrichsteina), str. 107—123.

Strana

Spory s biskupem Olomouckým o právo nadační a ochranné	109
Občanstvo Žďárské v boji proti biskupovi	110—112
Smrt biskupa Pavlovského a nastoupení Františka z Dietrichšteina	113
Uvolněná kázeň v klášteře a náklonnost řeholníků k reformaci. Protireformatorská činnost Dietrichsteinova ve Žďáře	114
Životopis jeho	115
Dietrichstein obviňoval mnichy u papeže a žádal za zrušení kláštera; vyjednávání o tom vedl Bazilij z Carpinetta, který o klášteře vydal příznivý posudek. Dietrichstein přece však dosáhl zrušení kláštera a připojení panství k biskupství. — Zprávy z listin uložených v makovici věže	117—117
Žďár městem r. 1607. Privileje města	118
Dietrichstein koupil Radešín; platí 1000 tolarů místo vydržování 12 mnichů	119
Do kláštera povolání františkáni. Prelatura změněna v zámek. Jesuité	120
Veliké zemětřesení a úkazy na obloze. Přestupování na víru katolickou dělo se místy jen na oko, neboť po vyhlášení patentu císaře Jos. II. část obyvatelstva přestoupila k církvi ev. reformované a luterské	121—122
Opat Greifenfels r. 1638 koupil klášter pro cisterciáky za 146.000 zl.	123
Seznam osad patřících klášteru	123

VI.

Dějiny kláštera a města Žďáru od r. 1638 až po zrušení kláštera Žďárského r. 1784., str. 125—154.

Velký dluh v tehdejších válečných dobách bylo klášteru obtížno spláceti	127
V útrapách válečných mniši utekli na Žákovu Horu. Mnoho osad spustlo	128
Obyvatelé ve Žďáře. Rody, které od 30leté války do r. 1749 udržely se ve Žďáře. Klášter v trudných finančních poměrech	129

Po smrti Greifenfelsově 1650 navrhl opat Brábek v Citeaux, aby klášter byl prodán. Velké krupobití a požár	130
Zničení freskových maleb a nápisů na stěnách konventního kostela. Zásluha řeholníka Zemana, který fresky a nápisy částečně okreslil	131
Bohatá úroda 1658. Nový jarmark ve Žďáře povolen. Zhoubné požáry 1662—1663	132
Mor v Čechách 1676; požár zničil klášter 1689	133
Opravy poškozených budov	134
Stavba nové věže v městě Žďáře. Ceny obilí, poplatky z dobytka a plat z hlav (Kopfsteuer) r. 1691	135
Úsilí kláštera umořiti dluhy	136
Smrt opata Edm. Wagnera	137
Ohromné škody způsobené povodní. Přirážky vojenské. Václav Vejmluva, opat, uspořádal majetkové poměry	138
Mor 1710. Morový sloup na náměstí. Nekatolíci na Žďársku	139
Děsná bouře 1714. Stavby V. Vejmluvy; nový hřbitov, Zelená Hora	141
Kostel v H. Bobrové a ve Zvole, hospoda v Ostrově	142
Prohlášení Jana Nep. za svatého. Požár zničil klášter	143
Hennet opatem. Útrapy válečné ve slezských válkách 144—146	
Zemětřesení a kobylky 1758. Majetkový stav občanů; řemeslníci, povinnosti robotní 1749 a 1750	147
Stavby opata Henneta. Opat Lojk. Požáry ve Žďáře 1766 a 1767; snímek o sv. Duchu 1767	148
Neúroda a hlad 1770—1773. Ceny obilí po úrodných žních 1773. Úmrtnost ve Žďáře následkem tyfu z hladu	149
Vichřice 1774, selské povstání 1775, daně z nápojů 1778	150
sucho 1779, výroční slavnost prohlášení Jana Nep. za svatého; smrt opata Lojka a volba opata Steinbacha 1782	151
požár kláštera 1784 — zrušení kláštera 1784; smrt opata Steinbacha 1791	152
Statky klášterské rozprodány	153
Bibliotéka uložena z větší části v Olomoucké univerzitní knihovně. Důležitost dějin kláštera pro dějepis a vlastivědu	154

Dějiny města Žďáru od r. 1784 až po dnešní dobu, str. 155—171.

	Strana
Obce panství Žďárského, Novoveselského, Radešinského a Vojnoměstského	157
Zdravotnictví, školství na panství. Magistrát ve Žďáře	158
Drahota ve válkách francouzských. Pěstování lnu po způsobu nizozemském	159
Farář M. Sychra. Poslední člen řádu Pavel Hájek zemřel 1837. Zastupitelstvo městské 1837. Opravy	160
Oprava věže na Zel. Hoře, zničené bleskem 1842	162
Blesk při chumelici v únoru 1850. Zřízení pošty. Požár. Založení čt. spolku »Svatopluk« 1848. Jan Pluhař založil chudobinec 1857	163
Požár 1864, události za války 1866. Pruské vojsko ve Žďáře 10. června 1866;	164
záznamy o tom P. J. Kratochvíle	165—167
Cholera. Počet obyvatelů r. 1869	167
Žádost o nižší realné gymnasium. Škola, zřízení mě- šťanských škol. Spolky. Počet obyvatelstva 1900. Zakončení	168—171

Dodatky.

Rodokmen pánů z Obřan a pánů z Kunštatu a Poděbrad, zakladatelův a ochranců kláštera Žďárského	174—175
Zakládací listina kláštera Žďárského z r. 1252	176
Posloupnost opatů kláštera Žďárského	
Seznam měst, městeček, vesnic a osad, které patřily k panství kláštera Žďárského, neb z kterých klášter měl různé počitky a příjmy	
O řádu cisterciáckém	181
O »Letopisech Žďárských« a o kronikáři Jindřichu Heimburském	183
O znaku města Žďáru	186
Seznam majetníků hospodářství, řemeslníkův a dom- kařů (bez polí) ve Žďáře po třicetileté válce	188
Seznam majetníků domů ve Žďáře dle josefinského katastru	191
O bývalém magistrátu města Žďáru a o udělování práva měšťanského ve Žďáře	194